

פרשת מקץ

נושא השבוע: חיסכון

נושא השבוע

הרעב והחרדה ממנו ליוו את האדם מאז ומעולם, והדרך שבה הציע יוסף לנקוט, כהגנה מפני שנות הבצורת, היתה **חיסכון**, צבירת בר במחסני המלך. במצרים העתיקה שבה היה שלטון ריכוזי היה המלך מופקד על העסקתם של אנשים רבים שעברו מחקלאות לעבודה באדמיניסטרציה ובבניה והיה אחראי גם להזנתם. לשם כך **נאגרו** במחסני המדינה כמויות גדולות של מזון ונגבו מסים מן החקלאים. המזון אוחסן במבני ממגורה מיוחדים שנבנו לתכלית זו. אסמים אלו היו קבוצות של מבנים עגולים בעלי גג דמוי חרוט וסביבם חומה מבוצרת להגנה.

בגלל המשטר האקלימי של מצרים השונה מזה של קדמת אסיה, היתה מצרים פעמים רבות שבעה שעה ששכנותיה באסיה רעבו. בזמנים כאלה היתה מצרים **אבן שואבת** למהגרים מאסיה כדוגמת בני יעקב שבאו למצרים מפני הרעב.

פסוקים מומלצים לקריאה: פרק מ"א פסוקים י"ז-ל"ז.

מה פרשה

- **יוסף עולה לגדולה** – פרעה חלם שני חלומות ולא מצא להם פותר, ואז זכר שר המשקים את יוסף. הוא סיפר לפרעה מה שקרה לו בבית הסוהר ופרעה שלח לקרוא ליוסף. יוסף פתר את חלומותיו של פרעה ויעץ לו איך להינצל מהסכנה הצפויה לכל העם בשנות הרעב שיבואו. פרעה שם את יוסף על כל ארץ מצרים. וכך בשנות השובע הכין יוסף מזון ובשנות הרעב מכר למצרים את הבר שאגר באסמים.

- **יוסף ואחיו נפגשים במצרים** – בעקבות הרעב ירדו בני יעקב למצרים. אבל לא הכירו את יוסף. יוסף העמיד פנים שהוא חושד בהם בריגול ודרש את בנימין. לפני שעזב הניח גביע זהב באמתחתו והאשים אותו בגניבה. הוא פסק שהגנב ישאר אצלו כעבד.

נושאים לשיחה

ניתן להציג בפני התלמידים את המושגים "**חיסכון**" ו"**קמצנות**". ולשאול אותם מתי ניתן להגדיר מישהו כקמצן ומתי כחסכן? ניתן לסכם בסופו של דבר כי הגדרה זו היא **סובייקטיבית** אדם יכול להגדיר מעשה מסויים כחיסכון, כאשר אדם אחר יגדיר אותו מעשה כקמצנות – הדבר תלוי בתפישת העולם של כל אחד מהם ואיזה ערך הם מייחסים לאותה הוצאה. אפשר להזמין את התלמידים לספר מה הם עושים כשהם מקבלים כסף; האם הם חוסכים חוסכים ושומרים אותו כדי לקנות משהו "גדול"? או שהם אוהבים מיד להוציא אותו ולקנות לעצמם דברים קטנים?

מ ד ר ש

מדרש זה מציג סיטואציה בה נערך שימוש באוצרות המשפחה שהצטברו במשך שנים, נראה כי המלך מונבז פועל ומחליט על דעת עצמו, אך כיוון שלמעשה גורל הנכסים נוגע לכל בני המשפחה מובן כי הם מגיבים על החלטותיו ומביעים את מורת רוחם.

במדרש משתקפות שתי תפישות עולם ביחס למושג **צדקה**. יופיו של המדרש טמון בעובדה כי המסר העיקרי מועבר לנו דווקא על ידי דקויות השפה והמושגים. ניתן להגדיר כי הציר המרכזי סביבו בוחר כל צד לתאר את הסיטואציה, הוא למעשה המְרָאָה לתפישת העולם שלו: הציר המרכזי בדבריהם של בני המשפחה הוא **הכסף**, הם מדברים על **הכסף** שנצבר, ו**הכסף** שאבד, ברור כי עבורם **הכסף** הוא המהות החשובה ביותר. לעומתם, הציר המרכזי סביבו בוחר מונבז להציג את דבריו הוא המושג **'גניזה'** - במובן של צבירה. מונבז מספר כי אבותיו **צברו** כסף ואילו הוא **צבר** נפשות. ההשוואה שעורך מונבז ברורה: **צבירת נפשות** לעומת **צבירת כסף**, וברור כי הראשונה נעלה יותר ובעלת חשיבות ומשמעות רבה יותר.

הסברו של מונבז למעשיו הוא למעשה המסר המרכזי של המדרש: **נתינת צדקה היא בעלת ערך נעלה של הצלת נפשות**. בנתינת משמעות כזו למצוות הצדקה יש משום הארת פן חדש, שכן כאשר אדם נותן צדקה התחושה הטבעית הראשונה המתעוררת בו היא של **אובדן**, הוא **מוותר** על משהו משלו ואולי אפילו **מפסיד**. ואולם, ההגדרה החדשה שנותן מלך מונבז מדגישה במצווה זו דווקא את **הרווח**. תחושת ההפסד נמוגה בצילו של הרווח הגדול והאדם נותר עם הישג חדש, הוא יצא בסופו של דבר מרווח!!

פעילות נוספת

בעקבות המדרש ניתן לשוחח עם התלמידים על המושג **צדקה** ולהרחיב את ההיבטים השונים של עזרה וסיוע גם בתחומים שאינם רק כספיים. ניתן לעודד את התלמידים להתנדבות ועזרה במוסדות סמוכים לבית הספר, ליצירת קשר חברתי ועזרה לקשישים או לתלמידים חריגים תוך חיבור בין עזרה כזו ובין המושג **"גניזת נפשות"**. ניתן אף להכין "קופת צדקה" כיתתית, בה התלמידים יאספו כסף במשך זמן מה ואחר כך יתרמו אותו למטרה חשובה שתהיה מקובלת על ילדי הכיתה.